

Szűcs Tibor

Digitális grafikai munkák dokumentálása, archiválása

A követelménymodul megnevezése:

Számítógépes grafikai programok használata, grafikai, tipográfiai tervezés, képfeldolgozás

A követelménymodul száma: 0987-06 A tartalomazonosító száma és célcsoportja: SzT-012-50

DIGITÁLIS GRAFIKAI MUNKÁK DOKUMENTÁLÁSA, ARCHIVÁLÁSA

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Rendet kell tennie a számítógépén! Sok mindent le kell törölnie a merevlemezeiről, mert nem férnek el a kész munkák. Döntenie kell, hogy milyen tárolóeszköze és hogyan archiválja az anyagot! Úgy archiváljon, hogy akár évek múlva is aktualizálni, frissíteni tudja a régi munkát!

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

AZ ARCHIVÁLÁS

A számítógép általános archiválási rendszert és biztonsági mentést kínál fel az adatállomány védelmében. A biztonsági mentés egy automatizmus, amit a program végez a háttérben az éppen folyamatban lévő tevékenységek biztosítására. Rendszerhiba, vagy hirtelen leállás miatt bekövetkező adatkiesést van hivatva korrigálni. Nemcsak elmenti időnként a munka alatt lévő dokumentumot, de olyan háttérdokumentumot is létrehoz, aminek segítségével a lehető legkisebb adatvesztéssel tudjuk újraépíteni a fájlt. Hasznos a merevlemezen tárolt információk időnkénti automatikus mentése is egy másik adattároló egységre. Ezek az automatikus rendszerek elvégzik a tömörítést, archívumot készítenek, visszatöltik, helyreállítják a mentett állományt, kezelik, rendezik az archívumot.

MANUÁLIS ARCHIVÁLÁS, BACKUP

Az archiválást elvégezhetjük tömörítetlenül, és tömörítve is. A tömörítést azért alkalmazzuk, hogy a már nem használt, de megőrizni kívánt anyagok kisebb helyet foglaljanak. A kész grafikai munkákat tömörítetlenül, vagy veszteség nélküli tömörítéssel archiváljuk. Megfontolandó, hogy a nagyméretű képállományokat, amiket eddig tömörítés nélkül használtunk, azokat most veszteség nélküli tömörítéssel archiváljunk. Kiadványszerkesztő programokhoz rendelt képeket nem érdemes tömöríteni, ha azt nem tettük meg eddig, mert megváltoztathatjuk a tervezői program hivatkozásrendszerét.

Tömörítés esetén fontoljuk meg, hogy a tömörítési rendszer korszerű és aktuális, mert a tömörített állományokat csak ugyanazzal a rendszerrel lehet újra kibontani, és jó, ha ezt minél hosszabb ideig meg is tudjuk tenni. Erre némi biztosítékot jelent, hogy már minden operációs rendszer beépített eleme valamelyik tömörítő program.

A legismertebb veszteségmentes tömörített formátumok a RAR és a ZIP. A mai tömörítő programok már nemcsak a tömörítést végzik el, hanem más szolgáltatásokat is felkínálnak. (pl. sérült fájl rekonstrukciója) A **becsomagolás** és a **kicsomagolás** alapszolgáltatásán túl az állományt **jelszóval** is védhetjük. Beállíthatjuk, hogy a tömörített file sérülése esetén beépített biztonsági információk segítségével rekonstruálhassuk a sérült állományt. A programok ismerik az **önkicsomagolást**, tehát úgy nyithatunk meg és dolgozhatunk fájlokban, hogy a ki- és becsomagolással nem kell külön foglalkoznunk. Az összecsomagolt állományhoz automatikusan hozzá is lehet adni a változásokat.

ADATTÁROLÓ EGYSÉGEK

A **merevlemez** a legáltalánosabban használt tárolóegység. A számítógép belső merevlemezének használata nagyon kényelmes, mert mindig "kéznél van". A merevlemezek tárolókapacitása az utóbbi években is nagy ütemben fejlődött, egyre kevesebb gondot okoz az egyre növekvő adatállomány. A tárolóhelyek kapacitásának bővülése azonban nem megoldás az archiválásra. A merevlemezről időnként át kell helyezni más adattárolóra a már nem használt állományokat. A merevlemezen tárolás kényelméről már csak azért is le kell mondanunk, mert meghibásodás esetén minden munkánk odaveszhet. Bizonyos fokú megoldás **több merevlemez** használata, amik közül az egyiket csak a puszta adattárolásra használunk. A **külső merevlemez**ek térhódítása is sokat könnyít a dolgunkon. Korábban még meglehetősen nagyméretű és sérülékeny eszköz volt a külső egység, de ma már **USB csatlakozással** külön áramellátás nélkül működő, kényelmesen hordozható változatoktól a több terabyte kapacitású **FireWire csatlakozású** egységekig bőséges választékot találunk. Archiválásra használt merevlemezeken több évig is tárolhatjuk munkáinkat, bár az időnkénti frissítésről ne felejtkezzünk meg.

A merevlemezen történő tárolás egyik formája a **szerver** alkalmazása. A nagy kapacitású megbízható szerverek drágák, de léteznek áthidaló megoldások is. A szerverek használata azért is hasznos, mert beállítható rajtuk is a tükörmásolat készítése. A tükörmásolat a winchester kijelölt területéről automatikusan másolatot készít. Az egyik partíció vagy winchester (merevlemez) meghibásodása esetén sem kell féltelnünk az archívumunkat. A Macintosh felhasználók közül sokan ismerik a MacMini számítógépet, melyet eleinte általános felhasználásra gyártottak, de a leleményes grafikusok rájöttek, hogy kis mérete, nagy stabilitása, és meglepően kis áramfelvétele miatt szerverként is kiválóan teljesít.

A legelterjedtebb kisméretű elektronikus adattároló az **USB Pendrive**. A Pendrive egy Flash memória kártya, aminek a RAM-mal szemben előnyös tulajdonsága, hogy áramellátás nélkül is megőrzi az információkat. A kisméretű Pendrive-ok nem túl nagy kapacitásúak, de nagyon praktikusak. A Flash memóriák évekig is képesek az adatokat megőrizni, és számtalanszor újraírható károsodás nélkül.

Tulajdonképpen nagy kapacitású Flash memória a hagyományos merevlemezek versenytársaként emlegetett **SSD lemez** (Solid State Drive). Nincs benne mozgó alkatrész, és adattárolási biztonsága is magas. Ma még drágább, mint a hagyományos merevlemez, de ha a piacról nem szorítja ki újabb versenytárs, és a technológia tovább fejlődik, többek között az archiválásnak is ideális eszköze lesz. Ma már a hagyományos merevlemez mellé beépíthető, laptopokban már Winchesterként használják.

A **memóriakártyáknak** több típusa létezik. Eleinte fényképezőgépekhez fejlesztették ki, de hamar adathordozó eszközzé is előlépett. A **Compact Flash** volt az első a piacon, de az **SD** (Secure Digital) kártya hamar utolérte, majd népszerűségben le is hagyta. Ez annak köszönhető, hogy a fényképezőgépek mellett az mp3 lejátszók is ezt a kártyatípust használják, és általános adattárolásra is alkalmas. Megjelentek a sokkal kisebb méretű **MicroSD** kártyák, amelyeket pedig a telefonok és navigációs eszközök is használnak.

Optikai tárolóegység a **CD (Compact Disk)** és a **DVD lemez** (Digital Video Disk). A CD lemezt ma már inkább csak zenei anyagok kiadására használják, tárolólemezként a nagyobb kapacitású DVD az általánosabb. Gyakorlatilag tömegcikknek számít, olcsón beszerezhető. Az átlag kapacitású DVD lemez 4,7 GB adatot tárol, de létezik 8,5 GB-os Dual Layer (kétrétegű) változat is. Vásárolhatunk belőle egyszeri, és újraírható változatot is. Élettartama minőségtől és tárolási körülményektől függ, de ebben a teljesítmény kategóriában még mindig a legolcsóbb és legmegbízhatóbb archiváló eszköze. Biztonsági okokból javasolt a 3–5 évenkénti újraírása.

VÉGFELHASZNÁLÓI DIGITÁLIS ÁLLOMÁNYOK ARCHIVÁLÁSA

A digitális képek háttér információs rendszere **metaadatokat** tárol. Ezek az adatok nem látszanak közvetlenül de ha szeretnénk, megtekinthetjük őket. Ezek az adatok automatikusan íródnak bele a fájlba, és a kép legkülönbözőbb adatait rögzítik, mint pl. a szerző, a fényképezéskor használt beállítások értékei, stb. Az archiválandó képeket érdemes szerzői adatokkal ellátni. A metaadatok más formátumokba történő átmentéskor is követik a fájlt, nem vesznek el.

PIXELGRAFIKUS ÁLLOMÁNYOK ARCHIVÁLÁSA

A pixelgrafikus programban készült munkát mindig úgy archiváljuk, hogy a kivitelezéshez felhasznált összes forrásképet is külön mappában összegyűjtjük. Érdemes a végleges PSD fájlunk néhány fázisát is megőrizni, és ha különlegesebb betűtípust is alkalmaztunk, a betű (font) állományt is másoljuk át az archiválásra szánt mappába.

VEKTORGRAFIKUS ÁLLOMÁNYOK ARCHIVÁLÁSA

Archív csomag összetétele, a munka megőrzésének és felfrissítésének záloga. Az archiválás előtt ebben az esetben is egy mappába, vagy mapparendszerbe másoljuk össze a végtermékkel kapcsolatos **végző tervezői és az összes kiegészítő fájlt**. A mappa tartalmazza a fontosabb **tervezési fázisokat** is (ha megőriztük őket), felhasznált **pixelgrafikus képeket**, azok eredetijével együtt, valamint a felhasznált **betűtípusokat** is. Külön mappában archiváljuk az összes végfelhasználói változatot, azokat az anyagokat, amelyek átadásra kerültek.

KIADVÁNYTERVEZŐ PROGRAMOK ÁLLOMÁNYAI

A kiadványszerkesztő programokkal készült munka archiválása a legbonyolultabb. A tervezői fájlok felépítésekor dönthetünk, hogy **a képállományt beépítjük a fájlba, vagy** nézőképeket használunk, és a valódi méretű képre **csak hivatkozunk**. Kisebb méretű, vagy kevésbé illusztrált kiadványnál beépíthető a kép, így biztosan nem szakad meg a kapcsolat a tervezői fájljal. Sok képet felhasználó kiadványok esetében azonban a tervezői adatállomány hatalmasra duzzadhat, és sérülékenyebbé is válhat. Ezért külön kezeljük a fájlt, és a hozzá tartozó képeket. Ügyelnünk kell rá, hogy a hivatkozással csatolt képeket tervezés közben már ne helyezzük másik mappába. **Nyomdai átadáskor a tervezői fájlban minden hivatkozott adatra szüksége van**. A szoftverfejlesztők ma már beépített lehetőségként kínálják fel a nyomdai leadáshoz szükséges fájlok összegyűjtését, mert a kézi összeállításakor gyakran maradtak ki a csomagból a kiadvány vagy a nyomda számára nélkülözhetetlen fájlok. Archiváláskor külön mappába tesszük a **tervezési folyamat anyagát**, és az összeállított **végfelhasználói csomagot**. Ha a nyomda PDF állományt kér, akkor is hordassuk össze a programunkkal **az összes felhasznált elemet**, és azt is archiváljuk.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

A tömörítés

Válasszon ki a számítógépén egy mappát, amelyben képek és dokumentumok vannak. Nézze meg a mappa méretét. Tömörítse össze a számítógépén található programmal a mappát. Hasonlítsa össze az eredeti és a tömörített állomány méretét.

Külső merevlemezek

Írja be egy internet böngészőbe az USB merevlemez kifejezést! Tájékozódjon, hogy milyen árfekvésben mekkora teljesítményű merevlemezeket tudna beszerezni! Számolja ki, hogy mennyiért tudna egy akkora tárolóegységet vásárolni, amire a számítógépén lévő összes adat ráférne!

Metaadatok

Keressen az interneten a metaadatok használatára vonatkozó információkat! Szűkítse a keresést az információkat a fénykép (fotó) és a tervezői programok tárgykörére!

Blu-ray

Keressen információkat az interneten a Blu-ray kifejezésre! Hasonlítsa össze az itt talált tárolókapacitást a DVD technológiával! Számolja ki, hogy mennyibe kerülne, ha ma szeretné ezt a technológiát archiválásra használni!

MUNKANYAG

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Sorolja fel a RAR és a ZIP tömörítő programok szolgáltatásait!

2. feladat

Sorolja fel a legfontosabb elektronikus adattároló egységeket!

3. feladat

Sorolja fel, milyen optikai adattárolókat ismer!

4. feladat

Sorolja fel, milyen teendői vannak egy kiadványszerkesztői munka archiválásakor!

MEGOLDÁSOK

1. feladat

1. Becsomagolás
2. Kicsomagolás
3. Sérülések javítása
4. Jelszavas védelem
5. Önkicsomagolás
6. Változások mentése

2. feladat

1. Merevlemezek
2. USB Pendrive
3. SSD lemez
4. Memóriakártyák

3. feladat

CD és DVD lemez, valamint Blu-ray lemez.

4. feladat

1. A tervezési folyamat állományának mappába gyűjtése
2. A végfelhasználói állomány mappába rendezése
3. A tervezői fájlt kiegészítő fájlok összehordása és mentése (képek, betűk)

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

Adobe Photoshop CS4 kézikönyv, 2009

David Bann: Nyomdai megrendelők kézikönyve, Scolar, 2007

Alice Twemlow: Mire jó a grafikai tervezés?, Scolar, 2008

Jury, David: Mi az a tipográfia?, Scolar, 2007,

AJÁNLOTT IRODALOM

Énekes Ferenc: Kiadványszerkesztés 1., 2., 3., 4. Novella Könyvkiadó, Budapest, 2000, 2001, 2002, 2004.

David Bann: Nyomdai megrendelők kézikönyve, Scolar, 2007

Alice Twemlow: Mire jó a grafikai tervezés?, Scolar, 2008

<http://www.arjsoftware.com/>

<http://www.winzip.com/index.htm>

<http://www.winrar.hu/>

A(z) 0987-06 modul 012-es szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
54 211 04 0100 52 02	Számítógépes dekoratőr
54 211 09 0010 54 01	Alkalmazott grafikus
54 211 11 0000 00 00	Könyvműves
54 213 03 0000 00 00	Mozgóképi animációkészítő
54 211 04 0000 00 00	Dekoratőr

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:

16 óra

MUNKANYAG

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1–2008–0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210–1065, Fax: (1) 210–1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató